

20.9.2012

Dnr 3010/4/11

**Beslutsfattare: Justitieombudsman Petri Jääskeläinen**

**Föredragande: Äldre justitieombudsmannasekreterare Mikko Sarja**

## **SPRÅKLIGA FÖRPLIKTELSE R VID FORSTSTYRELSENS VERKSAMHET**

1

### **KLAGOMÅLET**

Klaganden ber i ett brev 21.8.2011 justitieombudsmannen undersöka Forststyrelsens förfarande. Det är fråga om 1) ordnandet av en omröstning om logotypen för nationalparken Sibbo storskog, 2) logotextens språk, 3) frånvaromeddelandenas och underskrifternas språk och 4) programmet för öppningsfesten. Klaganden anser att Forststyrelsens förfarande har diskriminerat den svenska befolkningen i Finland och strider mot grundlagen och språklagen.

Forststyrelsen hade gett gratistidningen Vartti ensamrätt att ordna en omröstning om logotypen för nationalparken Sibbo storskog. Klaganden anser att omröstningsförfarandet var diskriminerande mot den svenskspråkiga befolkningen eftersom Vartti är en finskspråkig tidning. Dessutom anser klaganden att det är ett underligt förfarande att ge ensamrätt åt en enda tidning att ordna omröstningen. Enligt klagandens åsikt borde Forststyrelsen ha annonserat om omröstningen i alla tidningar som utkommer i Sibbo och Vanda där nationalparken finns.

Tidningen Vartti publicerade bilden på den vinnande logotypen den 21 augusti 2011. På bilden var ordet 'nationalpark' endast på finska. Klaganden anser att detta strider mot grundlagen och språklagen. Ordet 'nationalpark' är ytterst väsentlig information eftersom det beskriver vad Sibbo storskog är. Klaganden anser att denna information bör finnas även på svenska.

Det frånvaromeddelande som klaganden fick på sin e-post av parkchefen var endast på finska. Det finns redan ett beslut av biträdande justitieombudsman Petri Jääskeläinen om automatiska frånvaromeddelanden, dnr 2575/4/06 och 63/4/07. Klagandens slutledning är att en tjänsteman som arbetar vid en tvåspråkig myndighet och som utnyttjar e-postsystemets möjlighet att sända automatiska frånvaromeddelanden borde upprätta meddelandet på både finska och svenska, så att de språkliga rättigheterna tillgodoses på ett jämlikt sätt. Klaganden anser att parkchefen har handlat i strid med detta beslut då hon inte har sitt automatiska frånvaromeddelande även på svenska.

I kommunikationschefens svar till klaganden var underskriften endast på finska och engelska. Klaganden anser att kommunikationschefen har handlat mot lagen då hennes underskrift, som innehåller ytterst väsentliga uppgifter om hennes tjänsteställning samt hennes kontaktuppgifter, inte var på svenska då hon svarade på en svenskspråkig förfrågan. Enligt grundlagen och språklagen bör tjänstemännen svara på svenska om man vänder sig till dem på svenska.

Till slut berättar klaganden att han i programmet för öppningsfesten för Sibbo storskogs nationalpark 27 augusti 2011 läste att en stor del av evenemangen försiggår endast på finska. Klaganden anser att öppningsfesten diskriminerar den svenska befolkningen då de svenskspråkiga inte har möjlighet att delta i lika många evenemang som de finskspråkiga.

- - -

## 3 AVGÖRANDE

### 3.1 Grunder för bedömning

#### 3.1.1 Rättslig reglering

##### *Grundlagen*

Enligt grundlagens 6 § 1 mom. är alla lika inför lagen. Ingen får enligt paragrafens 2 mom. utan godtagbart skäl särbehandlas till exempel på grund av språk.

Enligt 17 § 1 mom. är Finlands nationalspråk finska och svenska. Vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk ska enligt paragrafens 2 mom. tryggas genom lag.

Enligt 20 § 1 mom. bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Det allmänna ska enligt 2 mom. verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

Enligt 22 § ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

##### *Språklagen*

Enligt språklagens 2 § 1 mom. är syftet med denna lag att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för var och en att hos domstolar och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska. Målet är enligt paragrafens 2 mom. att vars och ens rätt till rättvis rättegång och god förvaltning garanteras oberoende av språket samt att individens språkliga rättigheter förverkligas utan att han eller hon särskilt behöver begära det.

Syftet med bestämmelsen är att betona att det är det allmännas skyldighet att förverkliga de grundläggande rättigheter som anges i grundlagen. Bestämmelsen ålägger det allmänna en skyldighet att självmant förverkliga de grundläggande rättigheterna i praktiken. Att myndigheterna självmant förverkligar de språkliga grundläggande rättigheterna svarar mot kravet på god förvaltning (RP 92/2002 rd, s. 69–70).

I 23 § föreskrivs om myndigheternas skyldighet att förverkliga de språkliga rättigheterna. Myndigheterna ska enligt 1 mom. i sin verksamhet självmant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken. En tvåspråkig myndighet ska enligt 23 § 2 mom. betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten ska både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken.

Detta betyder t.ex. att myndigheten ska se till att skyltar och informationstavlor samt blanketter och broschyrer finns synliga på båda språken (RP 92/2002 rd, s. 92).

Biträdande justitieombudsmannen har i sitt beslut dnr 49/4/04 som gällde Postens förfarande konstaterat att eftersom utgångspunkten för språklagen är den att båda nationalspråken ska synas i de myndigheters verksamhet som språklagen förpliktar, kan från denna synpunkt också poststämplor och motsvarande anteckningar betraktas som en del av denna utåt synliga verksamhet. Med beaktande av språklagens syfte måste kravet på tvåspråkighet sålunda iakttas också i fråga om poststämplor och motsvarande anteckningar, trots att det inte finns någon uttrycklig och entydig bestämmelse om detta i språklagen.

Enligt 24 § 1 mom. ska statliga affärsverk samt sådana tjänsteproducerande bolag där staten eller en eller flera tvåspråkiga kommuner eller kommuner med olika språk har bestämmanderätt betjäna och informera allmänheten på finska och svenska i den omfattning det behövs med tanke på verksamhetens art och saksammanhanget och på ett sätt som enligt en helhetsbedömning inte kan anses oskäligt för bolaget. När statliga affärsverk sköter myndighetsuppgifter ska på dem tillämpas det som i denna lag sägs om myndigheter.

I 25 § föreskrivs att när en offentlig förvaltningsuppgift genom lag eller med stöd av lag hör till en enskild, gäller för denne i uppdraget det som i denna lag sägs om myndigheter. Om en sådan uppgift uppdras åt en enskild med stöd av ett beslut eller någon annan åtgärd av en myndighet eller ett avtal mellan myndigheten och den enskilde, ska myndigheten försäkra sig om att den enskilde i uppdraget ger sådan språklig service som förutsätts i denna lag. Myndigheten ska försäkra sig om detta också när den anförtror en enskild någon annan uppgift än en offentlig förvaltningsuppgift, om detta är nödvändigt för att upprätthålla den servicenivå som lagen förutsätter.

Myndighetens skyldighet bör enligt grundlagsutskottet vara att försäkra sig om att den som utför uppgiften ger språklig betjäning enligt denna lag. Ett sätt att försäkra sig om att kravet uppfylls kunde vara en serviceförbindelse från mottagaren. Å andra sidan har myndigheten inte någon separat skyldighet att försäkra sig om den språkliga servicen, om en förvaltningsuppgift har uppdragits åt en enskild direkt genom lag.

Grundtanken i propositionen är att skyldigheten att försäkra sig om språklig service också gäller fall där det inte handlar om sådan överföring av en offentlig förvaltningsuppgift som avses i grundlagen utan om annat slags utnyttjande av privata tjänster i offentlig verksamhet. Myndigheten är i sådana fall skyldig att försäkra sig om den språkliga betjäningen, om det är nödvändigt för att den servicenivå språklagen förutsätter ska kunna upprätthållas (GrUB 9/2002 rd – RP 92/2002 rd, s. 6).

Enligt 32 § 1 mom. ska information som statliga och kommunala myndigheter riktar till allmänheten ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner. Det behöriga ministeriet ska se till att information som är väsentlig för individens liv, hälsa och säkerhet samt för egendom och miljön ges på båda nationalspråken i hela landet.

Med information avses allmän information som riktas till allmänheten, inte till enskilda, exempelvis sådana kommunala tillkännagivanden som avses i 64 § i kommunallagen och kungörelser som avses i lagen om offentliga kungörelser (RP 92/2002 rd, s. 98).

En tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska enligt 32 § 2 mom. finnas på finska och svenska.

Skyldigheten gäller vid sidan av officiella kungörelser t.ex. dödande av dokument och dessutom t.ex. annonser i tidningar men även skyltar och andra meddelanden till allmänheten. Om t.ex. polisen eller brandmyndigheten sätter upp meddelanden till invånarna i ett höghus, ska detta ske på båda språken (RP 92/2002 rd, s. 98).

Jag har i mitt beslut dnr 3588/4/05 tagit ställning till utrikesministeriets sätt att publicera en tidningsannons (arbetsplats) enbart på engelska. Förfarandet stred mot språklagen. I mina beslut dnr 30/2/09, 523/2/09 och 1337/2/09 har jag konstaterat att ett universitets arbetsplatsannons ska i första hand publiceras på universitetets förvaltningspråk som bestäms i universitetslagen.

Att utredningar, beslut eller andra liknande texter som en myndighet utarbetat publiceras innebär enligt 32 § 3 mom. inte att de behöver översättas som sådana. Myndigheten ska dock se till att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.

Att utredningar, beslut eller andra jämförbara texter publiceras medför enligt 32 § 3 mom., utan hinder av 1 och 2 mom., inte att detta behöver ske i samma form eller omfattning på både finska och svenska, om inte något annat följer av sakens natur. Myndigheten kan således uppfylla sin skyldighet enligt 1 och 2 mom. även då informationen på det andra nationalspråket ges antingen i en annan form, t.ex. i en annorlunda broschyr, eller i mindre omfattning, t.ex. genom en förkortad version av informationen på det andra språket.

Avsikten är att göra det möjligt för myndigheterna att snabbt och smidigt publicera offentliga handlingar utan att kravet på information på två språk ska medföra oskäligt dröjsmål eller bli ett hinder för information. Genom bestämmelsen försöker man också beakta den allt snabbare informationsgången som ny teknik gör möjlig. Exempelvis när information läggs ut på internet måste myndigheterna beakta båda språkgruppernas informationsbehov. Således ska grundläggande information om myndigheten, kontaktuppgifter samt information som behövs för att inleda ett ärende och motsvarande upplysningar finnas på finska och svenska. På internet måste det också finnas upplysningar om var medborgarna kan få ytterligare information på sitt eget språk.

Enbart det att t.ex. forskningsresultat, utredningar eller annan information läggs ut på nätet innebär inte att materialet nödvändigtvis måste översättas. Bestämmelsen begränsar dock inte myndighetens skyldighet att informera och upplysa allmänheten på båda nationalspråken. Myndigheten svarar alltid för att såväl den finskspråkiga som den svenskspråkiga befolkningen får information som är väsentlig för individen på sitt eget språk. Detta följer också av den skyldighet som åläggs myndigheterna i 35 §, dvs. att främja användningen av finska och svenska samt förvalta landets språkliga kulturarv. Ett minimikrav ur individens synvinkel är att han eller hon får information om vad saken gäller samt kontaktuppgifter till någon som kan ge närmare upplysningar på individens eget språk.

Bestämmelsen i 3 mom., enligt vilken myndigheterna inte behöver översätta den information de ger allmänheten som sådan innebär dock inte att myndigheterna inte bör försöka behandla nationalspråken jämbördigt. Myndigheterna ska därför alltid försöka ge informationen samtidigt på båda språken (RP 92/2002 rd, s. 98–99).

Jag har i mitt beslut dnr 1515/4/10 konstaterat att språklagen inte i sig förutsätter att information som publiceras på webbsidor ska ha exakt samma innehåll på båda nationalspråken, utan lagens bestämmelser ger myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter en viss prövningsrätt. I min tidigare beslutspraxis har jag ansett att det uppenbart strider mot språklagen om t.ex. ett telefonsvararmeddelande upprättas endast på finska och engelska men inte på svenska (dnr 1891/4/10) och om en myndighet på sina webbsidor informerar på endast det ena nationalspråket (dnr 2762/4/09).

I det först nämnda beslutet var slutsatsen att den finskspråkiga informationen på en myndighets webbsidor var både aktuellare och mera utförlig. I det avseendet var skillnaderna enligt min åsikt större än språklagen tillåter. Den svenskspråkiga informationen var sålunda inte förenlig med språklagen, vilket innebar att finskspråkiga och svenskspråkiga inte blev jämlikt behandlade i informationshänseende.

Enligt 33 § 1 mom. ska texten på skyltar, trafikmärken och andra motsvarande anslag som riktar sig till allmänheten och som myndigheterna sätter upp i tvåspråkiga kommuner finnas på finska och svenska, om man inte enligt internationell praxis använder enbart ett utländskt språk.

Också en tvåspråkig myndighet som är verksam i en enspråkig kommun ska använda båda språken. Denna skyldighet kan härledas ur 23 § 2 mom. enligt vilket en tvåspråkig myndighet ska se till att båda språken är synliga i verksamheten (RP 9272002 rd, s. 99).

I 35 § föreskrivs om åtgärder för att främja språkliga rättigheter. I paragrafens 1 mom. upprepas det som i grundlagens 17 § 2 mom. föreskrivs om det allmännas skyldighet.

I motiveringen till regeringens proposition (RP 92/2002 rd, s. 101) konstateras att uttrycket ”enligt lika grunder” inte får tolkas så att de språkliga rättigheterna i alla situationer måste tryggas på samma sätt för att båda språkgruppernas kulturella och samhällsliga behov ska tillgodoses. Som exempel nämns i motiveringen att det inte finns något hinder för att kommunen ordnar sina hälsovårdstjänster på olika sätt för den svenskspråkiga och den finskspråkiga befolkningen, om olika arrangemang främjar förverkligandet av de språkliga rättigheterna.

Enligt 35 § 3 mom. ska myndigheterna i sin verksamhet förvalta landets språkkulturarv och främja användningen av båda nationalspråken. När omständigheterna kräver det ska det allmänna vidta särskilda åtgärder för att kulturella eller samhällsliga behov som gäller nationalspråken tillgodoses.

Med främjande av kulturella och samhällsliga behov avses att båda nationalspråken erkänns och att de fungerar inom vetenskap, konst, undervisning och andra områden inom kultursektorn samt inom annan samhällslig verksamhet, så att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningen kan uppleva att den språkliga identiteten accepteras som en del av det allmännas verksamhet (RP 92/2002 rd, s. 101).

Enligt 36 § 1 mom. ska varje myndighet inom sitt verksamhetsområde övervaka att denna lag följs. Enligt 2 mom. följer justitieministeriet verkställigheten och tillämpningen av denna lag samt ger rekommendationer i frågor som gäller lagstiftningen om nationalspråken. Vid behov kan ministeriet ta initiativ och vidta andra åtgärder för att rätta till konstaterade brister.

### *Förvaltningslagen*

Enligt förvaltningslagens 9 § 1 mom. ska myndigheterna använda ett sakligt, klart och begripligt språk.

### *Lagen om Forststyrelsen*

Enligt 6 § i lagen om Forststyrelsen har Forststyrelsen följande offentliga förvaltningsuppgifter (punkt 1): naturvårdsuppgifter som föreskrivs i naturvårdslagen och i lagar om naturskyddsområden som grundats med stöd av den och lagen om naturskydd samt förvärv av naturskyddsområden.

### *Miljöministeriets förordning om utmärkning av gränserna för naturskyddsområden*

I 2 § i ministeriets förordning föreskrivs om skyltar för naturskyddsområden. Vid gränserna till naturskyddsområden kan enligt 4 § i anslutning till de skyltar som avses i 2 § användas skyltar som anger området namn. Sådana namnskyltar ska placeras på platser där en stig eller en väg kommer till naturskyddsområdet eller på platser där båtar brukar lägga till. Vid gränserna till naturskyddsområden kan enligt 5 § förutom de skyltar som avses i 2 § vid behov också användas andra skyltar eller märken.

### 3.1.2

#### Handlingarnas centrala innehåll

##### 3.1.2.1

#### Forststyrelsens utredning

Forststyrelsen är ett statligt affärsverk med såväl affärsverksamhet som offentliga förvaltningsuppgifter. De sist nämnda sköts av Forststyrelsens naturtjänster. Forststyrelsen är inrättad enligt lagen om Forststyrelsen (1378/2004). Forststyrelsen iakttar språklagen i sin verksamhet och ger service på landets båda nationalspråk. Forststyrelsen har instruerat sin personal i språkfrågor och bland annat gett riktlinjer för hur språklagen ska tillämpas vid kundbetjäning.

I de offentliga förvaltningsuppgifter som åligger naturtjänsterna vid Forststyrelsen ingår bland annat förvaltning av naturskyddsområden. Som ett led i förvaltningsuppgifterna deltar naturtjänsterna bland annat i förvärvet av naturskyddsområden, inrättandet av områden och förvaltningen av naturskyddsområdena.

Sibbo storskogs nationalpark inrättades genom en lag 1.5.2011 (325/2011). Nationalparken inrättades på statsägda områden i Sibbo kommun och i Helsingfors och Vanda städer. Nationalparken ska senare kompletteras och förenhetligas med mark som ägs av offentligrättsliga samfund.

Inrättandet av nationalparker syftar till att skydda skogs-, bergs-, myr- och kulturmiljöer vars naturvärden är av internationell betydelse. Forststyrelsen, som svarar för skötseln av nationalparkerna, började tillsammans med olika intressegrupper planera vården och användningen av Sibbo storskog efter beslutet om inrättandet hösten 2011.

Forststyrelsen har webbsidor på finska, svenska och samiska ([www.metsa.fi](http://www.metsa.fi)), där de statliga nationalparkerna presenteras och där det finns information om aktuella frågor kring parkerna. Dessutom har Forststyrelsen separata webbsidor där naturen och servicen presenteras mera detaljerat ([www.utinaturen.fi](http://www.utinaturen.fi) och [www.luontoon.fi](http://www.luontoon.fi)).

I fråga om förfarandet i tävlingen om symbol konstaterar Forststyrelsen följande. Forststyrelsen ordnade sommaren 2011 en tävling i vilken medborgarna kunde påverka och rösta om innehållet i logotypen för den nya nationalparken Sibbo storskog. Själva tävlingen handlade inte om hela logon, men syftade egentligen enbart till att få publikens åsikt om vilken djur- eller växtart som ska "representera" eller bäst beskriva den nya nationalparken i logon.

Det gläder Forststyrelsen att lokalbefolkningen i närheten av Sibbo storskogs nationalpark är aktiv i alla frågor som gäller nationalparken. Forststyrelsen understryker att den inte har skyldighet att ordna en tävling av ett sådant slag som det nu är fråga om eftersom man också på andra sätt kan garantera medborgarnas rätt att delta och höras.

Tävlingen ordnades tillsammans med tidningen Vartti. Tidningen utsågs till att publicera tävlingen eftersom den är en gratispublikation med stor spridning och den har en bred läsekrets inom de kommuner där nationalparken är belägen. Avgiftsbelagda tidningar som man ska prenumerera på, t.ex. Hbl som det hänvisas till i klagomålet, når inte allmänheten på helt motsvarande sätt och de förbehåller sig ofta ensamrätten till att ordna motsvarande tävlingar. Forststyrelsen anser att den har rätt att välja publiceringskanal för ovan nämnda tävling i det fall att mediet i sin verksamhet iakttar kraven på god förvaltning och bland annat icke-diskriminering av medborgarna.

Efter klagandens meddelande 19.6.2011 kontaktade Forststyrelsen utan dröjsmål tidningen Vartti. Vartti lade till en svenskspråkig text på tävlingens sida samt logon på svenska. Även en länk till webbsidan utinaturen.fi lades till. Där finns allt om Sibbo storskogs nationalpark på svenska, även om logo-tävlingen.

Nationalparkernas logor är inga officiella märken som t.ex. i terrängen informerar var nationalparkernas gränser går. De är frivilliga och används i kommunikations- och marknadsföringssyfte både av Forststyrelsen och dess samarbetspartner, t.ex. friluftsförbundet och naturturismföretag.

Berguven var en klar favorit i tävlingen om symbol för Sibbo storskogs nationalpark. Folk från hela Nyland deltog i omröstningen och Forststyrelsen fick sammanlagt 1 675 svar. Av alla förslag fick berguven 870 röster.

Sibbo storskogs nationalparks logotext är tvåspråkig på samma sätt som i Ekenäs skärgårds och Skärgårdshavets nationalparks logor, men med skillnaden att ordet "nationalpark" är på finska och namnet Sipoonkorpi är på vänstra sidan och Sibbo storskog på högra sidan. Logiken är den att ordet "nationalpark" är på majoritetspråket i kommunen/kommunerna där parken ligger. Dessutom har Forststyrelsen producerat en logoversion där ordet "kansallispuisto" är på svenska, dvs. "nationalpark". Denna logo kan användas t.ex. i helt svenskspråkiga medier eller tillställningar. I allmänna tillställningar kan man använda båda logotyperna (dvs. tvåspråkig med "kansallispuisto" och tvåspråkig med "nationalpark", vilket gjordes t.ex. i samband med Sibbo storskogs öppningsfest för den stora allmänheten).

Berguvsymbolen för nationalparken användes för första gången under Forststyrelsens publik-evenemang "Sibbo storskog i sikte" lördagen den 27 augusti 2011. Klaganden framhåller att detta evenemang diskriminerade de svenskspråkiga eftersom det inte fanns lika mycket program på svenska som på finska. Forststyrelsen konstaterar att programmet har erbjudits båda språkgrupperna på ett sakligt sätt och i den omfattning som ärendets natur förutsatte. Kommunikationen kring Sibbo storskogs nationalpark har skötts på vederbörligt sätt med hänsyn till båda nationalspråken.

Forststyrelsen har i sin kommunikation också visat allmänheten att den använder båda språken i sin verksamhet.

Angående elektroniska frånvaromeddelanden och underskrifter konstaterar Forststyrelsen att den följer en koncerninstruktion om principerna för användning av e-post och webben. Instruktionerna till de anställda innehåller allmänna anvisningar om e-postanvändning, men inte någon separat förpliktelse att använda automatiska frånvaromeddelanden. Instruktionerna behandlar eller preciserar inte heller hur finska och svenska ska användas i e-postkontakter. Forststyrelsen har muntligen uppmanat sina anställda att använda automatiska frånvaromeddelanden och att i dessa beakta Forststyrelsens roll som tvåspråkig myndighet enligt språklagen.

Forststyrelsen konstaterar att den automatiska finska underskriften i e-postsvaret på klagandens hemspråk inte är lagstridig. Av kommunikationschefens underskrift framgår avsändarens kontaktuppgifter tydligt, med beaktande av att klaganden vederbörligen fått svar på svenska.

### 3.1.2.2

#### Justitieministeriets utlåtande

##### *Allmänt*

Forststyrelsen medger i sin utredning att Forststyrelsen i sina offentliga förvaltningsverksamheter är en sådan myndighet som avses i sista meningen i språklagens 24 § 1 mom. Denna mening lades till i språklagsförslaget under riksdagsbehandlingen p.g.a. att regeringens proposition RP 92/2002 rd inte särskilt tog hänsyn till att vissa av statens affärsverk har lagfästa förvaltningsuppgifter. Detta ansågs av grundlagsutskottet i betänkandet GrUB 9/2002 rd vara problematiskt med hänsyn till att de språkliga grundläggande rättigheterna ska tillgodoses. Som ett exempel nämndes uttryckligen Forststyrelsens myndighetsuppdrag. Av den orsaken kompletterade grundlagsutskottet 1 mom. med att lagens bestämmelser om myndigheter ska tillämpas på statens affärsverk när de sköter myndighetsuppgifter. Den verksamhet som Forststyrelsen har med stöd av särskild lagstiftning om nationalparker, i detta fall om Sibbo storskog, som inrättades genom lagen om Sibbo storskogs nationalpark (325/2011), utgör offentlig förvaltningsverksamhet av detta slag. I egenskap av nationell myndighet är Forststyrelsen tvåspråkig med finska som majoritetens och svenska som minoritetens språk.

##### *Ordnandet av omröstningen om logotypen*

Med beaktande av det ovan sagda bör det anses att ordnandet bland allmänheten av en omröstning om logotypen för nationalparken Sibbo storskog bör ske i enlighet med bestämmelserna i språklagens 23 § om myndigheternas skyldighet att förverkliga språkliga rättigheter. Enligt lagrummets 2 mom. ska en tvåspråkig myndighet betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten ska både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken. Enligt propositionstexten betyder detta t.ex. att myndigheten ska se till att skyltar och informationstavlor samt blanketter och broschyrer finns synliga på båda språken. Utifrån propositionen kan man dra den slutsatsen att båda språken ska behandlas lika, varvid jämlikhetskravet betyder bl.a. att minoritetsspråket inte får diskrimineras t.ex. så att den text som används är klart mindre än texten på majoritetsspråket. Om texten på minoritetsspråket helt saknas är situationen givetvis värre.

Forststyrelsen framför i sin utredning att den inte har någon skyldighet att ordna sådan omröstning som det nu är fråga om. Detta är sant, men Forststyrelsen har dock inom ramen för sin offentliga uppgift vidtagit till allmänheten riktade åtgärder som avser att utreda allmänhetens åsikt om det igenkänningstecken som Forststyrelsen sedan skulle börja använda om nationalparken. Enligt justitieministeriets uppfattning borde Forststyrelsen i egenskap av tvåspråkig myndighet ha gjort detta på båda språken, inte endast på finska. Eftersom lagrummets 1 mom. understryker att myndigheterna i sin verksamhet självmant ska se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken, borde Forststyrelsen från början ha förstått att rikta sig till den tvåspråkiga allmänheten på båda språken. Det har den uppenbarligen gjort först efter att klaganden kontaktat Forststyrelsen och påpekat bristerna i den språkliga servicen.

Språklagens 32 § om myndigheternas information leder till ett liknande resultat. Enligt första meningen i lagrummets 1 mom. ska information som statliga myndigheter riktar till allmänheten ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner. Enligt lagrummets 2 mom. ska en tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten finnas på finska och svenska. Skyldigheten gäller, vid sidan av i 1 mom. avsedda officiella kungörelser, även t.ex. annonser i tidningar men också skyltar och andra meddelanden till allmänheten. In-



formationen behöver inte nödvändigtvis ske i samma form eller omfattning på både finska och svenska, om inte något annat följer av sakens natur.

Myndigheten kan således uppfylla sin skyldighet enligt 1 och 2 mom. även då informationen på det andra nationalspråket sker antingen i en annan form, t.ex. i en annorlunda broschyr, eller i mindre utsträckning, t.ex. genom en förkortad version av informationen på det andra språket. Myndigheterna bör dock försöka behandla nationalspråken jämbördigt och de ska därför alltid försöka ge informationen samtidigt på båda språken, vilket inte förefaller ha ägt rum i det förhandenvarande fallet. Denna skyldighet följer också av myndigheternas skyldighet att enligt språklagens 35 § 3 mom. främja användningen av finska och svenska samt förvalta landets språkliga kulturarv. Enligt språklagspropositionen skulle detta betyda att båda nationalspråken erkänns och att de fungerar inom samhällelig verksamhet så att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningen kan uppleva att den språkliga identiteten accepteras som en del av det allmännas verksamhet. Man kan anse att detta syfte inte förverkligas i det sammanhang som det nu är fråga om.

På det hela taget förefaller Forststyrelsen både genom sin inställning till språklagens tillämplighet och genom sina interna anvisningar erkänna de två nationalspråkens tillämplighet i sin offentliga förvaltningsverksamhet, även om Forststyrelsen i det aktuella fallet enligt justitieministeriets uppfattning inte lyckats med att efterleva de skyldigheter som språklagen innebär för myndigheter med avseende på information till allmänheten. Visserligen har Forststyrelsen i efterskott försökt korrigera situationen, men det är inte möjligt att utifrån materialet exakt bedöma när Forststyrelsen vidtagit korrigerande åtgärder och på vilket sätt detta ägt rum.

#### *Logotextens språk*

De ovan nämnda observationerna om tvåspråkig information gäller enligt ministeriet i tillämpliga delar även igenkänningsmärkets språk. Därtill regleras språket i det märke som valts för nationalparken av språklagens 33 § om skyltar och ortnamn samt kollektivtrafik. I det förhandenvarande fallet är det inte fråga om vare sig trafikmärken eller ortnamn eller skyltar för passagerare i kollektivtrafiken, men nog om en skylt eller annat motsvarande anslag som riktar sig till allmänheten. Med stöd av lagrummets 1 mom. bör en skylt, om den sätts upp av en myndighet i en tvåspråkig kommun, finnas både på finska och på svenska. Enligt propositionstexten ska en tvåspråkig myndighet se till att båda språken är synliga i verksamheten, en skyldighet som härleds ur ovan nämnda 23 §. Kommunerna i fråga (Helsingfors, Vanda och Sibbo) är alla tvåspråkiga, vilket innebär att även skylten eller motsvarande anslag bör planeras utifrån tvåspråkighetsregeln.

Den språkliga separation som Forststyrelsen föreslår i sin utredning, dvs. att den helt svenskspråkiga versionen av nationalparkens igenkänningstecken kunde användas av helt svenskspråkiga medier eller tillställningar motsvarar inte den systematik som användningen av dylika myndighetsnamn följer. Nationalparkens logomärke borde i detta fall planeras så att det samtidigt framgår på båda språken vad det är för en offentlig institution som det är fråga om. Sålunda borde Forststyrelsen skylta med ett enda märke för nationalparken Sibbo storskog på ett sådant sätt att båda språkversionerna finns samtidigt på ett och samma märke, t.ex. enligt följande:

Sipoonkorpi  
Kansallispuisto

Sibbo storskog  
Nationalpark

I en nationalpark som verkar i en tvåspråkig kommun kan majoritetens språk komma "först" och minoritetens språk därefter, vilket för Sibbo storskogs vidkommande skulle betyda att namnskicket följer den ovanstående uppställningen. Justitieministeriet vill emellertid inte utesluta möjligheten att man av hänsyn till nationalparkområdets språkliga förankring svänger om språket i märket så, att minoritetsspråket i området kommer "först" och majoritetsspråket därefter.

### *Frånvaromeddelandenas och underskrifternas språk*

Vad gäller frånvaromeddelandenas språk konstaterar justitieministeriet att riksdagens justitieombudsman redan tagit ställning till saken i det avgörande av biträdande justitieombudsmannen Petri Jääskeläinen av den 9 maj 2008 (Dnr 2575/4/06 och 63/4/07) som klaganden hänvisar till. Justitieministeriet önskar inte tillägga något med avseende på denna tolkning. Avgörandet går ut på att understryka att "en tjänsteman som arbetar vid en tvåspråkig myndighet och som utnyttjar e-postsystemets möjlighet att sända automatiska frånvaromeddelanden borde upprätta meddelandet på både finska och svenska, så att de språkliga rättigheterna tillgodoses på ett jämlikt sätt". Uppenbarligen har Forststyrelsen i interna muntliga anvisningar uppmanat personalen att upprätta frånvaromeddelanden så att Forststyrelsens roll som tvåspråkig myndighet beaktas, men detta har inte hänt i det fall som klaganden avser.

Forststyrelsen konstaterar emellertid att den automatiska finska underskriften i e-postsvaret på klagandens hemspråk inte är lagstridig. Hemspråk är inte ett i sammanhanget relevant juridiskt begrepp, utan det som Forststyrelsen bör anses avse är klagandens modersmål. Av saksammanhanget kan man sluta sig till att Forststyrelsen baserar sin uppfattning om finska som klagandens modersmål antingen på det faktum att hans namn och hans e-postkonto är finskspråkiga eller på en utredning av klagandens modersmålsuppgift från register som upprätthålls av befolkningsregistercentralen.

Oberoende av sättet att bestämma klagandens "hemspråk" gäller enligt språklagens 10 § om individens språkliga rättigheter hos myndigheterna att i kontakter med statliga myndigheter och tvåspråkiga kommunala myndigheter har var och en rätt att använda finska eller svenska. Med stöd av språklagspropositionen betyder detta att rätten att använda finska eller svenska inte är bunden till personens eget språk, utan han eller hon kan välja språket. T.ex. en tvåspråkig person kan välja vilketdera språket han eller hon använder. Det är den tvåspråkiga myndighetens sak att sedan anpassa sig till individens val. Enligt justitieministeriets uppfattning bör Forststyrelsen i detta fall följa klagandens språkval, vilket den gjort i de svar som skickats till honom, medan frågan om språket i frånvaromeddelanden vid en tvåspråkig myndighet är en annan sak och avgörs på det sätt som biträdande justitieombudsmannen Jääskeläinen påtalat i ovan nämnda avgörande.

### *Programmet för öppningsfesten*

Med hänvisning till det ovan sagda om myndighetens skyldigheter i enlighet med språklagens 23 § och 32 § är utgångspunkten för ordnandet av ett dylikt evenemang språklig likställdhet. Programmet, inklusive kartor och skyltning i anslutning till evenemanget, verkar enligt justitieministeriet i sin övergripande framtoning vara tvåspråkigt, men upplägget förefaller vara sådant att Forststyrelsen, utöver program som den själv ordnat, erbjudit programforum för främst föreningar med anknytning till nationalparken eller till anslutande verksamheter.

När det gäller programpunkter som Forststyrelsen själv ansvarat för kan man konstatera att de programpunkterna nästan enbart arrangerats på finska. Till denna specifika del kan justitieministeriet utifrån de ovan nämnda lagrummen konstatera att myndigheten inte verkar ha lyckats med sin skyldighet att fungera på två språk.

När det gäller programpunkter som samfund utanför Forststyrelsen bidragit med kan man resonera utifrån sista meningen i språklagens 25 §. Lagrummet gäller enskildas skyldighet att ge språklig service, och utgångspunkten är den att myndigheten ska försäkra sig om att den enskilde i sitt uppdrag ger sådan språklig service som förutsätts i språklagen. Enligt lagrummets sista mening ska myndigheten försäkra sig om detta också när den anförtrot en enskild någon annan uppgift än en offentlig förvaltningsuppgift, om detta är nödvändigt för att upprätthålla den servicenivå som lagen förutsätter. Man kan konstatera att Forststyrelsen här anförtrott en enskild en annan uppgift än en offentlig förvaltningsuppgift, dvs. uppgiften att ordna program under öppningsfestligheterna, genom att öppna programmet för bidrag från olika medborgarorganisationer. Det är därför frågan om huruvida det då varit nödvändigt för Forststyrelsen att försäkra sig om tillräcklig servicenivå på båda språken.

Enligt grundlagsutskottets betänkande i anslutning till stiftandet av språklagen är grundtanken i propositionen att skyldigheten att försäkra sig om språklig service också gäller fall där det inte handlar om sådan överföring av en offentlig förvaltningsuppgift som avses i grundlagen utan om annat slags utnyttjande av privata tjänster i offentlig verksamhet. Utskottets skrivning beträffande den sista meningen i paragrafen innebär att myndigheten i sådana fall är skyldig att försäkra sig om den språkliga betjäningen, om det är nödvändigt för att den servicenivå som språklagen förutsätter ska kunna upprätthållas. Utifrån detta uttalande ligger det nära till hands att i det ifrågasvarande fallet dra den slutsatsen att Forststyrelsen, när programmet öppnades för bidrag från privata serviceproducenter borde ha sett till att dessa programpunkter erbjuds på båda språken, eftersom detta är nödvändigt med tanke på nationalparkens placering i ett tvåspråkigt område. De privata programproducenterna har i själva verket erbjudit sina program i tämligen stor utsträckning på båda språken, men om det är på grund av Forststyrelsens skyldighet att försäkra sig om detta eller på grund av de privata föreningarnas intuitiva förhållning till tvåspråkighet är oklart. Till den del som det är fråga om de privata programproducenternas bidrag till festligheterna kan justitieministeriet således anse att dessa bidrag varit tvåspråkigt organiserade i en sådan utsträckning som kan anses vara nödvändig och tillräcklig.

Den sammantagna bedömningen av programutbudet är således blandad. På det hela taget är programmet tvåspråkigt, men när det gäller Forststyrelsens egna bidrag i form av specifika programpunkter kan man komma till den motsatta åsikten.

### 3.1.2.3

#### Forststyrelsens bemötande

##### *Allmänt om Forststyrelsen som tvåspråkig myndighet*

Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter, dvs. enheten naturtjänsters offentliga förvaltningsuppgifter, finns listade i 6 § i den gällande lagen om Forststyrelsen, med hänvisning till den materiella lagstiftning där Forststyrelsens uppgifter föreskrivs. Dessa uppgifter anknyter främst till rollen som förvaltare av statens mark- och vattenegendom samt vård och användning av dessa områden. Användningen av provningsrätt begränsas och styrs genom denna materiella lagstiftning. Enligt 6 § i lagen om Forststyrelsen har Forststyrelsen bl.a. följande offentliga förvaltningsuppgifter: naturvårdsuppgifter som föreskrivs i naturvårdslagen och i lagar om naturskyddsområ-

den som grundats med stöd av den och lagen om naturskydd samt förvärv av naturskyddsområden.

Affärsverket Forststyrelsen sköter även myndighetsuppgifter som en del av sina offentliga förvaltningsuppgifter. Detta gäller t.ex. tillståndsförvaltningen och därmed relaterade beslut om kvoter.

I all sin verksamhet ger Forststyrelsen tvåspråkig service och information med hänvisning till 24 § i språklagen i den omfattning som verksamhetens art och saksammanhang förutsätter; i betydande omfattning i samband med nationalparksverksamhet, vilket påvisats även vid utredningen av detta fall.

När Forststyrelsen utför myndighetsuppgifter kan den jämföras med en tvåspråkig myndighet som har finska som majoritetsspråk och svenska som minoritetsspråk. Forststyrelsen verkar även i enlighet med samiska språklagen och tryggar därmed förverkligandet av samernas språkliga rättigheter i sitt myndighetsförfarande.

### *Allmänt om Forststyrelsens språkliga riktlinjer*

Forststyrelsen satsar i betydande grad på användningen av svenska i synnerhet i tvåspråkiga områden, men även i enspråkiga, med avsikt att ge kunderna möjlighet till service och rådgivning både på finska och på svenska. Detta framkommer i Forststyrelsens språkliga riktlinjer som trädde i kraft år 2005 (bilaga 1).

Alla förfaranden och all information som ingår i Forststyrelsens huvudsakliga myndighetsuppdrag har förverkligats och getts i enlighet med språklagens 23 och 32 §.

Därtill har annan sådan offentlig information och rådgivning som berör nationalparker i tvåspråkiga områden, såsom Sibbo storskog, producerats både på finska och på svenska. Detta gäller grundläggande information om nationalparkerna och/eller åtgärder och service som förverkligas i nationalparkerna och/eller frågor i vilka medborgarna ges möjlighet att delta. Ju viktigare ett informationsärende är ur medborgarnas perspektiv, desto noggrannare förverkligas kommunikationen på samma sätt på båda nationalspråken. Även i enspråkiga områden ges den grundläggande informationen om nationalparker på samma sätt på båda språken. Den viktigaste informationskanalen för detta ändamål är webbtjänsten [Luontoon.fi/Utinauren.fi](http://Luontoon.fi/Utinauren.fi).

I övriga informationsärenden följer Forststyrelsen språklagens 32 § om myndigheternas information i enlighet med vilken en myndighet har möjlighet att ge informationen i annan form, t.ex. i mindre utsträckning eller i en förkortad version av informationen på det andra språket.

Exempel på hur tvåspråkigheten har förverkligats i kommunikationen om Sibbo storskogs nationalpark:

Forststyrelsen bifogar exempel på informationsmaterial om Sibbo storskogs nationalpark, där det framkommer att tvåspråkigheten förutom i myndighetsinformationen även förverkligats i annan rådgivning och information som gäller nationalparken.

- Webbsidorna om Sibbo storskog på [luontoon.fi/utinaturen.fi](http://luontoon.fi/utinaturen.fi)-tjänsten finns både på finska och svenska (<http://www.luontoon.fi/sipoonkorpi> och <http://www.utinauren.fi/utflyktsmal/nationalparker/sibbostorskog/Sidor/Default.aspx>).

- Uppgifter som genomförts i samband med utarbetandet av nationalparkens skötsel- och användningsplan (SAP) och engagerandet av medborgare har skett på båda nationalspråken (bilaga 2: diskussionsmöten och information om SAP, bilaga 3: informationsplan för SAP, bilaga 4: forumdiskussionstjänst).
- Nationalparkens terrängtavlor, som är nationalparkens officiella kännetecken och anger parkens gränser i terrängen, finns på båda språken (bilaga 5: nationalparkens gränsmärken).
- Pressmeddelanden som gäller nationalparken skrivs på båda språken, t.ex.  
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/sv/Aktuellt/Pressmeddelandena/2012/Sivut/UtvecklingsideerforSibbostorskogs-nationalparkinsamlas.aspx>  
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/sv/Aktuellt/Pressmeddelandena/2012/Sivut/aterstallningsarbeteniSibbostorskog.aspx>  
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/sv/Aktuellt/Pressmeddelandena/2012/Sivut/planeringenavSibbostorskogs-nationalparksframtidstartar.aspx>

Myndigheten har enligt språklagen möjlighet att informera och erbjuda tjänster som inte är officiella kungörelser och åtgärder som hör till offentliga förvaltningstjänster, på finska och svenska, utan att informationen nödvändigtvis behöver ges i samma form eller utsträckning på båda språken. I informationssituationer som inte ingår i Forststyrelsens lagstadgade skyldigheter och som inte har en avsevärd betydelse med tanke på allmänhetens tillgång till information och möjligheter att delta, har Forststyrelsens delgivning av information på det andra nationalspråket skett till exempel i förkortad version, dock på ett sådant sätt att i sammanhanget identifierade behov tillgodoses. På detta sätt har man handlat till exempel vid omröstningen om logotypen för Sibbo storskogs nationalpark.

Även i dessa situationer strävar Forststyrelsen efter att behandla nationalspråken på ett jämbördigt sätt. Den genomgående målsättningen är att informera samtidigt på båda språken på det sätt som lagen förutsätter och på ett sådant sätt att medborgarnas språkliga identitet tryggas. Kunderna har även alltid möjlighet att få personlig service och rådgivning och att ge respons på svenska. I detta sammanhang kan nämnas att klaganden har skrivit besvären på svenska och fått svar på svenska.

#### *Ordmandet av en omröstning om logotypen*

Forststyrelsen arrangerade sommaren 2011 en omröstning för allmänheten, där medborgarna gavs möjlighet att påverka och rösta om innehållet i logotypen för Sibbo storskogs nationalpark, dvs. om nationalparkens igenkänningstecken. Enligt justitieministeriet har Forststyrelsen inom ramen för sin offentliga uppgift vidtagit en till allmänheten riktad åtgärd, vars syfte är att utreda allmänhetens åsikt om det igenkänningstecken som Forststyrelsen skulle ta i bruk för nationalparken. I justitieministeriets utlåtande konstateras att Forststyrelsen i egenskap av tvåspråkig myndighet borde ha gjort den ifrågasvarande utredningen på båda språken, inte endast på finska.

Enligt justitieministeriets uppfattning har Forststyrelsen inte lyckats uppfylla de skyldigheter som avses i språklagen vad gäller myndigheters information till allmänheten. Enligt justitieministeriet har Forststyrelsen senare försökt rätta till situationen, men utifrån materialet är det omöjligt att bedöma exakt när Forststyrelsen vidtagit korrigerande åtgärder och på vilket sätt det har skett.

Forststyrelsen vill upprepa det faktum att informationen om omröstningen av nationalparkens logotyp redan från början gavs på två språk, på finska och svenska, på webbtjänsten [www.luontoon.fi](http://www.luontoon.fi) och [www.utinaturen.fi](http://www.utinaturen.fi).

Även tidningen Vartti som genomförde omröstningen vidtog snabbt korrigerande åtgärder. På tidningens webbplats hade omröstningen först publicerats endast på finska. Inom loppet av ett par dagar efter att omröstningen påbörjats bad dock Forststyrelsen tidningen lägga till texten om omröstningen på svenska. Tidningen lade till den svenskspråkiga texten på sin webbplats utan dröjsmål efter att ha mottagit Forststyrelsens begäran.

Forststyrelsen får även kritik för att nationalparkens namn endast stod på finska i logotypen som visades i tidningen Vartti. Forststyrelsen vill dock betona att själva omröstningen endast gällde vilken djur- eller fågelart som skulle avporträtteras i logotypen. Forststyrelsen hade ända från början avsikten att skapa en tvåspråkig logotyp, vilket även skedde.

Forststyrelsen betonar att tidningen Vartti utsågs till samarbetspartner för omröstningen särskilt av jämlikhetsskäl. Forststyrelsens syfte var att medborgare som var intresserade av Sibbo stor-skog i så stor utsträckning som möjligt skulle ha möjlighet att delta i tävlingen. Vartti är en gratis-tidning vilket innebär att alla intresserade har tillgång till den. Forststyrelsen känner även till att andra tvåspråkiga kommuner har använt tidningen som publikationskanal då de informerat om allmänna frågor och det inte varit frågan om myndighetsinformation utan om information som aktiverar medborgarna (däribland information om evenemang).

Med ovanstående i åtanke kan Forststyrelsen inte instämma i den åsikt som framförts i justitieministeriets utlåtande, dvs. att Forststyrelsen inte skulle ha uppfyllt sina skyldigheter gällande beaktande av de båda nationalspråken i sin samhällliga verksamhet, så att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningen kan uppleva att den egna språkliga identiteten respekteras och integreras som en del av den offentliga maktens verksamhet. Allt material har varit framlagt och tillgängligt på webbtjänsten utinaturen.fi på båda nationalspråken. Enligt Forststyrelsens uppfattning har allmänheten getts en reell möjlighet att få en klar bild av omröstningen om logotypen samt möjlighet att delta i omröstningen på de båda nationalspråken. Forststyrelsens mål har varit att genomföra logotypsomröstningen på ett så rättvist sätt som möjligt ur allmänhetens perspektiv och på ett sådant sätt att omröstningen når en så stor publik som möjligt.

### *Logotextens språk*

Språklagens 33 § gäller användningen av språk på skyltar, trafikmärken och information till resenärer inom kollektivtrafiken (skyltar och ortnamn samt kollektivtrafik).

Forststyrelsen betonar att logotypen i det fall som nu behandlas har skapats för marknadsföringsbehov och att det inte är fråga om nationalparkens officiella logotyp eller skylt. Därför kan logotypen inte betraktas som en myndighets skylt, ett trafikmärke eller annan information som skulle omfattas av språklagens 33 §. Officiella skyltar för nationalparker, som omfattas av den ovan nämnda lagens 33 §, är alla tvåspråkiga (bilaga 5, skylt och t.ex. Miljöministeriets förordning om utmärkning av gränserna för naturskyddsområden).

Också i justitieministeriets utlåtande konstateras att det i det aktuella fallet inte är fråga om trafikmärken, ortnamn eller skyltar som riktar sig till resenärer inom kollektivtrafiken, men att ärendet gäller en skylt eller övrigt anslag som riktar sig till allmänheten. Enligt justitieministeriet borde nationalparkens logotyp i detta fall planeras så att det samtidigt på båda språken framgår vilken offentlig institution det är frågan om.

Enligt Forststyrelsens uppfattning motsvarar planeringen av Forststyrelsens logotyp förverkligandet av tvåspråkigheten. Forststyrelsen har sett till att båda språken varit synliga vid planeringen av de svensk- och finskspråkiga logotyperna. Namnet på Sibbo storskogs nationalpark anges alltid både på finska och på svenska. Ordet 'nationalpark'/'kansallispuisto' anges på etdera språket beroende på om logotypen publiceras i ett finsk- eller svenskspråkigt informationsmaterial (t.ex. webbsidor, dagstidningar). Man bör även observera att märkena ofta publiceras samtidigt och syns tillsammans (t.ex. evenemang i Sibbo storskog). Forststyrelsen anser även att det inte är helt klart om logotypen i fråga, som används inom marknadsföringsinformationen, kan bedömas utifrån vad som gäller skyltar, trafikmärken och ortnamn som beskrivs i språklagens 33 §. Forststyrelsen betonar att de separata språkversionerna av logotyperna, som används i marknadsföringssyfte (bilaga 6) och som nu bedöms har skapats dels pga. trycktekniska och grafiska orsaker (all text på båda språken har inte plats).

#### *Frånvaromeddelandenas språk*

Forststyrelsen har i sina egna interna anvisningar uppmanat de anställda att upprätta frånvaromeddelanden så att Forststyrelsens roll som tvåspråkig myndighet beaktas.

Forststyrelsen konstaterar att detta inte har skett i det fall som klaganden avser. Forststyrelsen har utrett fallet och avsaknaden av ett frånvaromeddelande på svenska har varit ett undantagsfall. Forststyrelsen har vid behandlingen av ärendet vidtagit åtgärder för att försäkra att de elektroniska frånvaromeddelandena är ändamålsenliga. De anställda har bl.a. 14.6.2012 fått anvisningar om att uppdatera frånvaromeddelandena i sin e-post (bilaga 7: Frånvaromeddelande i e-post inom naturtjänsterna: på svenska/samiska/engelska).

#### *Programmet för öppningsfesten*

Enligt justitieministeriet borde Forststyrelsen ha försäkrat sig om att programpunkterna i öppningsfesten för Sibbo storskogs nationalpark ordnas på båda språken när privata serviceproducenter gavs en möjlighet att ordna program. Ministeriet konstaterar att detta är nödvändigt eftersom nationalparken ligger i ett tvåspråkigt område.

Vid planeringen och arrangemangen av programmet för öppningsfesten var Forststyrelsen mån om att tvåspråkigheten skulle förverkligas. Det program som Forststyrelsen själv förverkligade ordnades på två språk. Forststyrelsen försäkrade att Forststyrelsens anställda som var på plats kunde ge betjäning både på finska och svenska. Av de utflykter som ordnades av Forststyrelsen var en del tvåspråkiga så att guidningen skedde på båda språken. Under andra utflykter där presentationerna skedde på finska kunde guiderna betjäna på båda språken.

Övrigt program vid öppningsfesten var inte tjänster som beställts eller anskaffats av Forststyrelsen, utan privata programpunkter som förverkligades av lokala aktörer som frivilligt hade anmält sig som deltagare i öppningsfesten. De aktörer som ordnade program var inte kommersiella aktörer, utan bestod främst av föreningar. Forststyrelsen begränsade inte privata personers deltagande och framförde inga villkor för deltagande som skedde på frivillig basis. Enligt Forststyrelsens uppfattning skulle angivande av villkor eller begränsande av de medborgarorganisationer som anmält sig ha ändrat evenemangets natur och frivilligheten skulle inte ha kunnat förverkligas. Forststyrelsen inbjöd bland annat den svenskspråkiga markägareföreningen Samarbete i Sibbo Storskog som medarrangör till festen, men föreningen deltog inte i arrangemangen eller i öppningsfesten. Av de organisationer som deltog i arrangemangen var även en del tvåspråkiga, såsom Sipoon MenoMartat.

Den enda köptjänsten som skaffades från en privatperson var ett musikprogram som Forststyrelsen beställde av den uttryckligen tvåspråkiga gruppen Rosenfink (finlandssvensk traditionell musik). Då Forststyrelsen beställde programnumret försäkrade den att programmet i fråga ordnas på båda språken.

Programmet för Sibbo storskogs öppningsfest finns som bilaga (bilaga 8). Den information och de program som förekom i Sibbo storskog fanns på båda språken.

## 3.2

### Bedömning

#### 3.2.1

##### Ordnandet av omröstningen om logotypen

Forststyrelsen har understrukit att den inte haft någon skyldighet att ordna en tävling om logotypen för nationalparken Sibbo storskog. Justitieministeriet har för sin del framfört att detta stämmer, men Forststyrelsen har dock inom ramen för sin offentliga uppgift vidtagit till allmänheten riktade åtgärder som avser att utreda allmänhetens åsikt om det igenkänningstecken som Forststyrelsen sedan skulle börja använda om nationalparken. Ministeriet anser således att Forststyrelsen borde ha gjort detta på båda språken.

Jag konstaterar att när det gäller frågan om hur man bör handla med tanke på de språkliga rättigheterna efter att man frivilligt har börjat tillämpa ett visst förfarande kan man få tolkningshjälp av biträdande justitieombudsmannens beslut dnr 143/4/02 (Riksdagens justitieombudsmans berättelse för år 2004, s. 294–295). I detta beslut tog biträdande justitieombudsmannen ställning till den språkliga jämlikheten i ett fall som gällde utdelning av servicebroschyrer angående social- och hälsovårdstjänster till hushållen. Social- och hälsovårdscentralen hade varken med stöd av lag eller kommunala bestämmelser haft någon skyldighet att dela ut broschyrerna direkt till hushållen. Biträdande justitieombudsmannen ansåg att det är viktigt att myndigheterna i dylika situationer som ger rum för prövning följer sitt verksamhetskoncept konsekvent och på ett sådant sätt att invånarnas jämlikhet tillgodoses. Eftersom social- och hälsovårdscentralen på basis av sin prövningsrätt hade beslutat dela ut broschyrerna direkt till hushållen, borde man ha tryggt tillgången till samma service på båda nationalspråken.

Enligt min mening är det i sig klart att Forststyrelsen skulle ordna logotävlingen på två språk och Forststyrelsen anser i själva verket att den handlat på detta sätt. Det är nu skäl att i detalj närmare granska hur man slutligen gick till väga och om förfarandet var tillräckligt med avseende på ett korrekt förverkligande av de språkliga rättigheterna.

Av Forststyrelsens bemötande med anledning av justitieministeriets utlåtande framgår att informationen om den omröstning som gällde logon ursprungligen hade publicerats på webben på båda nationalspråken. Däremot hade informationen till att börja med publicerats endast på finska på tidningen Varttis webbsidor. Forststyrelsen bad senare tidningen lägga till en svenskspråkig text. Samtidigt tillfogades en länk till svenskspråkiga sidor med mera information om nationalparken och logotävlingen. Enligt Forststyrelsens utredning skedde detta efter att klaganden kontaktat Forststyrelsen.

Jag anser det vara positivt att Forststyrelsen snabbt vidtog korrigerande åtgärder. Det är emellertid en problematisk omständighet att det av det material som står till buds framgår att dessa åtgärder vidtogs först efter att en utomstående påtalat bristen och åberopat de språkliga rättighet-



erna. Detta strider mot huvudregeln i språklagens 23 § 1 mom., eftersom de språkliga rättigheterna ska tryggas *självmant, utan att de behöver åberopas särskilt*.

Det är vidare skäl att granska om det med den språkliga jämlikheten som utgångspunkt var korrekt att välja en finskspråkig gratistidning för informationen om logotävlingen.

Forststyrelsen motiverar valet med att tidningen distribueras gratis och har stor spridning samt med att den har en omfattande läsekrets i de kommuner där nationalparken ligger. Det är i detta sammanhang inte möjligt att ta ställning till frågan om i vilken utsträckning svenskspråkiga – eller finskspråkiga – personer över huvud taget läser finskspråkiga gratistidningar, och inte heller till frågan om i vilken mån ett meddelande som publicerats på något annat sätt de facto hade nått personer med intresse för saken.

Språklagens 32 § förutsätter inte direkt att denna typ av information ska ges med helt samma innehåll och lika omfattande på båda nationalspråken. Det är emellertid tolkningsbart om information på olika språk kan ges via skilda kanaler, dvs. exempelvis så att information på det ena språket ges endast via internet medan information på det andra språket ges genom en traditionell papperspublikation. I motiveringen till bestämmelsen konstateras det att informationen på det andra nationalspråket kan ges i en annan form, exempelvis i en annan typ av broschyr och att den omständigheten att informationen ska ges på två språk inte får utgöra ett hinder för information. Enligt min mening är det inte uteslutet att den omständigheten att en informationskanal kostar, i vissa situationer kan utgöra ett sådant hinder för information som avses i lagens motivering. Enligt min mening måste man utgå ifrån att båda nationalspråken så långt som möjligt i informations-sammanhang måste behandlas jämlikt när det gäller mediet eller kanalen för informationen. Å andra sidan torde det ofta förhålla sig så att fullständig jämlikhet i praktiken inte alltid kan uppnås, t.ex. beroende på skillnader i tidningars spridning eller andra motsvarande omständigheter. Regleringen lämnar sålunda i viss mån ytrymme för prövning.

Enligt min uppfattning hade informationen gällande omröstningen om logon slutligen lagts ut på internet – visserligen efter korrigerande åtgärder – såtillvida jämlikt till sitt innehåll att informationen fanns tillgänglig på båda nationalspråken såväl på naturrelaterade webbsidor som i en gratistidning eller på dess webbsidor. Det kan emellertid fortfarande ifrågasättas om man vid *valet av den sist nämnda informationskanalen* hade behandlat finskspråkiga och svenskspråkiga jämlikt, då informationen på svenska hade getts genom förmedling av en finskspråkig tidning – men inte alls genom förmedling av en svenskspråkig tidning. Frågan har en koppling också till språklagens 35 § som gäller främjande av språkliga rättigheter. Syftet med paragrafen är att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningen inom olika områden av samhällelig verksamhet ska kunna uppelva att dess språkliga identitet godtas som en del av det allmännas verksamhet.

Utifrån det material som jag haft till mitt förfogande har jag fått den uppfattningen att informationen om logoomröstningen endast publicerats på gratistidningens webbsidor. Om detta var fallet hade den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningen sålunda i fråga om valet av publiceringskanal i och för sig behandlats jämlikt, eftersom alla information fanns tillgänglig endast på internet.

Den omständigheten att en aktör för vilken språklagen är förpliktande publicerar ett svenskspråkigt meddelande eller motsvarande information endast i en finskspråkig tidning innebär dock i praktiken ett slags grundläggande presumtion om att också personer med svenska som modersmål i varje fall läser finskspråkiga tidningar. Detta harmoniserar enligt min mening inte helt med den grundläggande tankegången i lagstiftningen om främjande av språkliga rättigheter. Med be-

aktande av de synpunkter på myndigheternas prövningsrätt som jag framför ovan kan jag likväl inte anse att Forststyrelsens förfarande var lagstridigt.

Jag anser att klagomålet till denna del inte förutsätter andra åtgärder från min sida än att jag delger Forststyrelsen de uppfattningar som jag framför ovan.

### 3.2.2

#### Logotextens språk

Enligt Forststyrelsen är nationalparkernas logor inga officiella märken utan de är frivilliga och används i kommunikations- och marknadsföringssyften. Därför är språklagens 33 § inte tillämplig. Forststyrelsen har två olika logoversioner så att namnet Sibbo storskogs nationalpark alltid anges både på finska och svenska. Ordet 'nationalpark'/'kansallispuisto' anges på ettdera språket beroende på om logotypen publiceras i ett finsk- eller svenskspråkigt informationsmaterial. Märkena publiceras ofta samtidigt och syns tillsammans. Vidare framför Forststyrelsen att de separata språkversionerna av logotyperna har skapats dels pga. trycktekniska och grafiska orsaker. Justitieministeriet för sin del anser att språklagens 33 § är tillämplig och att en logo är en skylt eller annat motsvarande anslag som riktar sig till allmänheten. Därför anser ministeriet att Forststyrelsen borde skylta med ett enda märke för nationalparken Sibbo storskog, på ett sådant sätt att båda språkversionerna finns samtidigt på ett och samma märke.

Jag konstaterar för det första att exakt motsvarande språkfråga inte tidigare behandlats inom ramen för justitieombudsmannens laglighetskontroll när det gäller de språkliga rättigheterna. Tolkningshjälp finns emellertid att få i biträdande justitieombudsmannens beslut dnr 49/4/04 som refereras ovan i punkt 3.1.1 i samband med språklagens 23 §. Beslutet gäller tvåspråkiga stämplarna. I beslutet betonas stämplarnas betydelse för Postens externa verksamhet, där tvåspråkigheten måste komma till synes.

Språkfrågor i anslutning logor behandlas i en viss utsträckning också i mina beslut dnr 2995/4/10 ja 3706/4/10. Besluten gällde namnet Trafi som Trafiksäkerhetsverket använde i sin externa kommunikation och som var en del av den logo som utvecklats för verket. Det var fråga om att utöver myndighetens officiella namn som en förkortning använda bi- eller tilläggsnamn. Jag betonade att en myndighet alltid måste uppträda under sitt officiella namn gentemot förvaltningskunder. Jag ansåg det emellertid inte vara lagstridigt att en myndighet vid sidan av sitt officiella namn använder något annat namn. De är då skäl att noga se till att myndighetens namn i sitt sammanhang används primärt på ett sådant sätt att förvaltningskunden genast får reda på att det är fråga om en finländsk myndighet. Det är en annan fråga hur ett sådant bi- eller tilläggsnamn ska bildas. Jag betonade att det officiella namnet i språkligt, innehållsmässigt och strukturellt hänseende ska vara sådant att kunderna känner igen det som namnet på en myndighet och kan särskilja det t.ex. från affärsföretags namn, och att namnet på en tvåspråkig myndighet bör kunna användas på bägge nationalspråken. När det är fråga om att bilda bi- eller tilläggsnamn kan emellertid motsvarande rättsligt förpliktande kriterier inte påvisas.

I all myndighetsverksamhet ska i enlighet med förvaltningslagen tillämpas principerna för god förvaltning, inklusive kravet på gott språkbruk. Detta sammanhänger bl.a. med att handlingarna innehållsmässigt ska utgöra en logisk och lättbegriplig helhet. Jag har t.ex. i mina beslut dnr 3301/4/08 och 463/4/10 konstaterat att med beaktande av de språkliga rättigheterna och de krav som en god förvaltning innebär kan det inte godtas att en part får ett dokument där man har använt blandspråk. Parten har rätt att få ett vederbörligt och enhetligt dokument som genomgående är skrivet på sitt modersmål, antingen finska eller svenska. Vidare har jag konstaterat att man

naturligtvis kan använda färdiga tvåspråkiga blankettunderlag men texten som i enskilda fall skrivs på sådana blanketter måste vara på det språk som kunden vill använda.

Forststyrelsen understryker att den logo som det här är fråga om är ett i kommersiellt syfte utvecklat märke som inte berörs av vad som i språklagens 33 § föreskrivs om texten på skyltar, trafikmärken och andra motsvarande anslag som riktar sig till allmänheten. Av Forststyrelsens bemötande kan man å andra sidan dra den slutsatsen att valet av språkdräkt för logon har påverkats också av praktiska orsaker, exempelvis av den grafiska utformningen och svårigheten att få båda språkversionerna att rymmas i samma logo. Dessa grunder anser jag inte vara relevanta från laglighetskontrollens synpunkt. Inom justitieombudsmannens laglighetskontroll har det nämligen sedan gammalt ansetts att man med hänvisning till praktiska orsaker eller tekniska svårigheter inte på ett godtagbart sätt kan motivera avvikelser från lagstadgade förfaranden.

Forststyrelsen ska som en offentlig förvaltningsmyndighet sköta vissa uppgifter som gäller nationalparkerna. En nationalpark är inte i sig en självständig myndighet eller aktör som sköter ett offentligt förvaltningsuppdrag, utan den är ett sådant konkret uttryck för ett av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppdrag som allmänheten kan beskåda och använda. Forststyrelsen och de nationalparker som den upprätthåller utgör sålunda en helhet då man betraktar dem med det offentliga förvaltningsuppdraget som utgångspunkt. Nationalparkens – i och för sig frivilliga – kännetecken utgör för sin del ett väsentligt element i Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppdrag. Mot denna bakgrund har jag svårt att förstå att det i denna helhet på ett naturligt och i rättsligt hänseende hållbart sett kan särskiljas någon sådan enskild dimension som inte berörs av språklagens bestämmelser.

Det förblir emellertid en tolkningsfråga vilken enskild bestämmelse i språklagen som ska läggas till grund för bedömningen. Enligt min mening kan ett entydigt svar på frågan inte ges utifrån någon enskild paragraf utan ärendet måste bedömas i ett vidare perspektiv, dvs. utifrån en helhet bestående av flera paragrafer och i sista hand utifrån syftet med språklagen.

*För det första* konstaterar jag att nationalparkens logo inte är en sådan skylt som avses i 2 § och inte heller en sådan namnskylt som avses i 4 § eller ett sådant tilläggsmerke som avses i 5 § i miljöministeriets förordning om utmärkning av gränserna för naturskyddsområden. Av denna anledning förefaller det som om språklagens 33 § 1 mom. om språket på skyltar och motsvarande anslag inte nödvändigtvis på ett naturligt sätt är tillämpligt, om logon inte konkret används exempelvis för att visa allmänheten vägen till nationalparken. Om den emellertid används också i sådana sammanhang, t.ex. vid sidan av en officiell informationstavla, anser jag att den nämnda paragrafen kan tillämpas.

*För det andra* kan ärendet betraktas med språklagens 23 § 2 mom. som utgångspunkt. Enligt denna bestämmelse ska Forststyrelsen då den sköter offentliga förvaltningsuppdrag utåt visa att den använder båda språken. Myndigheten ska bl.a. se till att skyltar och informationstavlor samt blanketter och broschyrer finns synliga på båda språken (RP 92/2002 rd, s. 92). Enligt min mening kan en logo i vissa situationer också jämföras med sådant material, t.ex. då den förekommer i Forststyrelsens broschyrer eller i annat motsvarande material som är riktat till allmänheten.

*För det tredje* är avsikten, såsom framgår av Forststyrelsens utredning, att kännetecknet ska användas i den externa kommunikationen och i samband med evenemang som riktar sig till allmänheten. Från denna synpunkt kan det sålunda jämföras med sådan tvåspråkig information till allmänheten som avses i språklagens 32 § 2 mom.

För det fjärde hänvisar jag till språklagens 35 § 3 mom. där det föreskrivs om myndigheternas skyldighet att främja användningen av båda nationalspråken. Det är i sista hand fråga om att både finskspråkiga och svenskspråkiga genuint ska kunna uppleva att de blir opartiskt bemötta i all myndighetsverksamhet, både i muntliga och skriftliga sammanhang.

På basis av den lagstiftning som nämns ovan och justitieombudsmannens tidigare avgörandepraxis drar jag den slutsatsen att texten i den aktuella nationalparkens logo enligt jämlika principer bör finnas på båda nationalspråken. Enligt justitieministeriets strikta tolkning ska det för ändamålet finnas ett enda märke som samtidigt innehåller båda språkversionerna. Denna ståndpunkt kan förstås mot den bakgrunden att ministeriets bedömning framför allt är baserad på språklagens 33 §.

Eftersom den för en nationalpark som är belägen på ett begränsat tvåspråkigt område utvecklade logons användningsändamål och -sätt dock kan skilja sig t.ex. från vad som är fallet med sådana konkreta informationsskyltar enligt språklagens 33 § som satts upp på en viss plats, är dock den möjligheten enligt min mening inte utesluten – med beaktande av att de tillämpliga bestämmelserna lämnar utrymme för tolkning – att det av en och samma logo finns två olika språkversioner som beroende på situationen används på det sätt som språklagen förutsätter.

Eftersom Forststyrelsen i varje fall är skyldig att se till att t.ex. broschyrer och meddelanden är tvåspråkiga kunde man i finskspråkigt informationsmaterial använda en huvudsakligen finsk logo ("Sipoonkorpi – Sibbo storskog, Kansallispuisto") och i svenskspråkigt informationsmaterial en huvudsakligen svensk logo ("Sipoonkorpi – Sibbo storskog, Nationalpark"). I tvåspråkiga sammanhang ska sålunda båda användas samtidigt. Jag ser, utifrån språklagen och förvaltningslagens krav på ett gott språkbruk, i princip inget problem med att en logo som är avsedd att vara finskspråkig eller svenskspråkig dessutom innehåller text på det andra språket. Däremot anser jag att det strider dessa principer att använda t.ex. sådana blandspråkiga logotexter i vilka hela informationen inte förekommer på det språk som ska användas i det aktuella sammanhanget (t.ex. "Sipoonkorpi, Nationalpark" eller "Sibbo storskog, Kansallispuisto").

Eftersom det av utredningen framgår att Forststyrelsen har meddelat att den kommer att handla så som jag anser vara korrekt, föranleder klagomålet till denna del inga åtgärder från min sida.

### 3.2.3

#### Frånvaromeddelandenas och underskrifternas språk

Jag konstaterar i mitt beslut dnr 2575/4/06 och 63/4/07 att en tjänsteman vid en tvåspråkig myndighet som utnyttjar e-postsystemets möjlighet att sända automatiska frånvaromeddelanden borde upprätta meddelandet på både finska och svenska, så att de språkliga rättigheterna tillgodoses på ett jämlikt sätt (se även dnr 2809/4/08 och 3951/4/09 som gällde två statliga forskningsinstitut).

När det gäller sådana frånvaromeddelanden som sänds automatiskt inom e-postsystemet är det inte fråga om att en tjänsteman skulle ha svarat på ett meddelande som sänts till tjänstemannen. Med ledning av meddelandets natur kan tjänstemannen inte på förhand veta på vilket språk en kund eventuellt försöker nå tjänstemannen under frånvaron. Därför gäller de ovanstående utgångspunkterna inte direkt på samma sätt sådana e-postmeddelanden som en tjänsteman eller anställd själv sänder till en kund som svar.

Så som jag tidigare har konstaterat, med beaktande av de språkliga rättigheterna och de krav som en god förvaltning innebär, kan det inte godtas att en part får ett dokument som är skrivet på blandspråk. Parten har rätt att få ett vederbörligt och enhetligt dokument som genomgående är skrivet på partens modersmål, antingen finska eller svenska.

När en tjänsteman eller anställd besvarar en kunds e-postmeddelande måste tjänstemannen hos en tvåspråkig myndighet använda det språk som kunden själv har använt, dvs. finska eller svenska. Således måste även underskrifter som innehåller information t.ex. om tjänsteställning samt kontaktuppgifter avfattas på detta språk. Kundens registrerade modersmål spelar däremot ingen roll i detta sammanhang. Jag anser det ändå vara möjligt att använda antingen olika språkversioner av underskrifter eller tvåspråkiga underskrifter.

Forststyrelsen uppmanar i sina egna interna anvisningar de anställda att upprätta frånvaromeddelanden så att Forststyrelsens roll som tvåspråkig myndighet beaktas. Forststyrelsen medger att detta inte har skett i det fall som klaganden avser. Forststyrelsen har utrett fallet och framhåller att avsaknaden av ett frånvaromeddelande på svenska har varit ett undantagsfall. Eftersom Forststyrelsen vid behandlingen av ärendet redan har vidtagit åtgärder för att säkerställa att de elektroniska frånvaromeddelandena är ändamålsenliga och eftersom de anställda redan har fått anvisningar om att uppdatera frånvaromeddelandena i sin e-post, anser jag att ärendet till denna del inte förutsätter ytterligare åtgärder från min sida.

Såvida det är fråga om e-postmeddelandenas underskrifter och kontaktuppgifter fäster jag Forststyrelsens uppmärksamhet vid de synpunkter som jag framför ovan.

#### 3.2.4

##### Programmet för öppningsfesten

Justitieministeriet anser – med hänvisning till myndighetens skyldigheter i enlighet med språklagens 23 § och 32 § – att utgångspunkten för arrangemangen av en öppningsfest är språklig likställdhet. När det gäller programpunkter som Forststyrelsen själv ansvarat för konstaterar justitieministeriet att de programpunkterna nästan enbart arrangerats på finska. Till denna del konstaterar ministeriet utifrån de ovan nämnda lagrummen att Forststyrelsen inte verkar ha lyckats med sin skyldighet att fungera på två språk.

När det gäller programpunkter som samfund utanför Forststyrelsen bidragit med hänvisar ministeriet till språklagens 25 § som gäller enskildas skyldighet att ge språklig service. Enligt ministeriet har Forststyrelsen anförtrott en enskild en annan uppgift än en offentlig förvaltningsuppgift, dvs. uppgiften att ordna program under öppningsfestligheterna, genom att öppna programmet för bidrag från olika medborgarorganisationer. Enligt ministeriet ligger det nära till hands att Forststyrelsen borde ha sett till att dessa programpunkter erbjuds på båda språken. Till den del som det är fråga om de privata programproducenternas bidrag till festligheterna anser ministeriet att dessa bidrag varit tvåspråkigt organiserade i en sådan utsträckning som kan anses vara nödvändig och tillräcklig, men om det är på grund av Forststyrelsens skyldighet att försäkra sig om detta eller på grund av de privata föreningarnas intuitiva förhållning till tvåspråkighet är enligt ministeriet oklart.

Forststyrelsen för sin del anser att det program som Forststyrelsen själv förverkligade ordnades på två språk. Forststyrelsen försäkrade att Forststyrelsens anställda som var på plats kunde ge betjäning både på finska och svenska. Av de utflykter som ordnades av Forststyrelsen var en del tvåspråkiga så att guidningen skedde på båda språken. Under andra utflykter där presentationerna skedde på finska kunde guiderna betjäna på båda språken.

Övrigt program vid öppningsfesten var inte tjänster som beställts eller anskaffats av Forststyrelsen, utan privata programpunkter som förverkligades av lokala aktörer som frivilligt hade anmält sig som deltagare i öppningsfesten. Enligt Forststyrelsens uppfattning skulle angivande av villkor eller begränsande av de medborgarorganisationer som frivilligt anmält sig ha ändrat evenemangets natur och frivilligheten skulle inte ha kunnat förverkligas. Den enda köptjänsten som skaffades från en privatperson var ett musikprogram som Forststyrelsen beställde av en uttryckligen tvåspråkig grupp. Då Forststyrelsen beställde programnumret försäkrade den att programmet i fråga ordnas på båda språken.

Jag konstaterar för det första att de uppgifter som Forststyrelsen har i samband med skötseln av nationalparkerna tryggas - på det sätt som grundlagens 20 § föreskriver – principen om allas ansvar för miljön. Enligt paragrafens 1 mom. bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet och enligt paragrafens 2 mom. ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

Det program för Forststyrelsen ordnade i samband med öppnandet av nationalparken hade sålunda en stark förankring i de grundläggande rättigheterna, då syftet var att främja vars och ens medvetenhet om naturens mångfald och sitt ansvar för miljön. Det var således inte fråga om ett festtillfälle utan i programmet ingick också bl.a. information av det slag som hör till Forststyrelsens ansvarsområde. I synnerhet i sådana situationer där en tvåspråkig aktör som sköter ett offentligt förvaltningsuppdrag ordnar ett evenemang på ett tvåspråkigt område, är principen den att språklig jämlikhet ska iakttas. Forststyrelsen borde sålunda så som språklagens 23 § förutsätter har visat att den betjänar allmänheten på båda nationalspråken. Denna skyldighet gäller i princip både muntlig och skriftlig verksamhet. I det konkreta fallet innebär detta att program som är riktade till allmänheten – inom språklagens ramar – bör förverkligas på båda nationalspråken så att bägge språkgruppernas informationsbehov tillgodoses på det sätt som lagen förutsätter.

I språklagens 35 § 1 mom. föreskrivs att det allmänna i enlighet med grundlagen ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhällsliga behov enligt lika grunder. Enligt motiveringen till bestämmelsen är det dock inte fråga om att de språkliga rättigheterna i samtliga fall ska tryggas på samma sätt. Denna utgångspunkt framgår också av 32 § som gäller myndigheternas information. Enligt paragrafen och dess motivering kan informationen på det andra nationalspråket ges på annat sätt om inte något annat följer av sakens natur. Denna bestämmelse om hur information ska ges kan enligt min mening tolkas så att ju viktigare frågan är från allmänhetens synpunkt desto större betydelse får den omständigheten, med avseende på informationen till och en jämlik behandling av språkgrupperna, att informationen är likvärdig innehållsmässigt och till sin omfattning. Vidare kan man enligt min mening utgå ifrån att ju mer man fjärrar sig från egentlig information, desto större prövningsrätt har myndigheten i det enskilda fallet.

Med beaktande av det som anförs ovan kan man enligt min mening utgå ifrån att lagen inte i egentlig mening förutsätter att programmet för en tvåspråkig öppningsfest av det aktuella slaget, som en tvåspråkig myndighet ordnar för allmänheten på ett tvåspråkigt område, måste ha samma

innehåll på båda nationalspråken eller alltid måste genomföras i samma form. På ett tvåspråkigt område måste myndigheten dock också i sammanhang av detta slag tillgodose den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens informationsbehov. Lagstiftningen ger sålunda i viss mån utrymme för prövning.

I detta ärende måste man särskilja mellan tre typer av programutbud: 1) det programutbud som Forststyrelsen själv ordnade, 2) det programutbud som Forststyrelsen uttryckligen beställde av utomstående och uppenbarligen också betalade för och 3) det programutbud som byggde på vissa organisationers frivillighet och egna initiativ. Det var främst fråga om olika guidade utfärder och om informationstillfällen.

I fråga om *det beställda programmet* framgår det av handlingarna att Forststyrelsen uttryckligen förvissat sig om att programutbudet uppfyllde kravet på tvåspråkighet. Till denna del har jag ingen anledning att ytterligare befatta mig med ärendet.

I fråga om *programmet som ordnades av frivilligorganisationer* hade tvåspråkigheten de facto förverkligats på det sätt som framgår av justitieministeriets utlåtande och jag ser sålunda ingen anledning att ytterligare befatta mig med det faktum att Forststyrelsen enligt sin utredning inte ställt villkor för frivilligas deltagande i programmen.

I fråga om *Forststyrelsens eget programutbud* gör jag följande bedömning av ärendet. Min bedömning är framför allt baserad på det skriftliga materialet, dvs. på de uppgifter som publicerats om evenemangets program. Ett på förhand publicerat program har såtillvida en stor betydelse att det i allmänhet styr allmänhetens intresse och har en avgörande betydelse för om det över huvud taget kommer publik till evenemanget. Också informationen om vilket språk programmet ska ordnas på kan påverka enskilda personers beslut att delta i evenemanget.

Av informationen framgick att programmet, dvs. närmast utfärder och infoevenemang ordnades på olika håll i nationalparken. Forststyrelsen hade i egen regi ordnat program på följande platser: Källängen, Byabäcken, Ängesböle och Bakunkärr. Tydligt hade Forststyrelsen på dessa platser ordnat åtminstone sju programnummer, även om det exakta antalet till följd av ändringar i programmet lämnar ett visst utrymme för tolkning. Endast ett programnummer uppgavs vara tvåspråkigt medan inte ett enda uppgavs vara enbart svenskspråkigt. Ett programnummer uppgavs vara finskspråkigt men det nämndes att frågor fick ställas också på svenska. Av Forststyrelsens bemötande får man å andra sidan det intrycket att allmänheten de facto betjänades på svenska i större utsträckning än vad som eventuellt framgick av programmet.

Av det skriftliga material som jag haft tillgång till framgår enligt min mening att Forststyrelsen inte i alla avseenden på bästa möjliga sätt beaktat tvåspråkigheten i programmet om man ser på saken enbart ur en kvantitativ synvinkel, dvs. i vilken utsträckning enskilda programnummer enligt programinformationen var svenskspråkiga eller tvåspråkiga.

Då ärendet bedöms med utgångspunkt i programutbudets karaktär och innehåll kan det däremot konstateras att program av det slag som jag ovan anser höra till den tvåspråkiga informationens kärnområde hade erbjudits på båda språken. Ett sådant program där motsvarande information gavs på båda språken, på det sätt som avses i språklagen, kan framför allt anses vara det evenemang som ordnades vid Ängesböle eldplats ("Kysy Sipoonkorvesta – Fråga oss om Sibbo storskog"), där sakkunniga vid Forststyrelsens naturtjänster i enlighet med programmet svarade på allmänhetens frågor. Däremot bestod det övriga programmet, som enligt min mening inte hörde till informationens kärnområde och i fråga om vilket myndigheten sålunda hade större

prövningsrätt, framför allt av olika guidade utfärder i naturen. Enligt vad som framgår av den utredning som jag fått hade också tvåspråkig guidning erbjudits åtminstone på en del av utfärderna.

Med stöd av det som anförs ovan är min slutsats den att Forststyrelsens eget programutbud i den bemärkelsen höll sig inom de gränser som språklagen medger, att jag inte ser några rättsliga grunder för att anse att Forststyrelsen bröt mot lagen eller försummade sina skyldigheter. Jag meddelar emellertid Forststyrelsen de synpunkter som jag framför ovan.

4

#### ÅTGÄRDER

Jag meddelar Forststyrelsen mina uppfattningar som framgår ovan i avsnitt 3.2.1, 3.2.3 och 3.2.4. I detta syfte sänder jag Forststyrelsen en kopia av mitt beslut.

Samtidigt sänder jag justitieministeriet en kopia av detta beslut för kännedom.